

Landbouw in 2050

een vruchtbaar gegeven

Samengesteld voor: Werkplaats Netwerk Platteland, 'Landbouw in 2050'

Samengesteld door: Jos Willemsen - www.teamingwithlife.info

Mei 2026

www.teamingwithlife.info

meer huizen

marktwerking

opvolging

stress

controle

meer natuur

politiek

klimaat

droogte

stikstof

straat van Hormuz

onzekerheid

meer huizen

marktwerking

opvolging

stress

Toekomst voor de landbouw

controle

politiek

klimaat

?

droogte

stikstof

straat van Hormuz

onzekerheid

meer huizen

marktwerking

opvolging

stress

Bestaat er iets dat dit allemaal

controle

overstijgt

politiek

klimaat

?

droogte

stikstof

straat van Hormuz

onzekerheid

Is er nog toekomst voor de landbouw?

Wanneer je ziet hoe landschap met toenemende ruimteclaims onder druk staat, meer huizen, meer natuur...

Wanneer je ziet hoe het leven van boeren onder druk staat met toenemende stressfactoren en onzekerheidsfactoren van klimaatmaatregelen, stikstofmaatregelen, schaarste in energie en grondstoffen en onzekere marktwerking

zou je bijna denken dat er voor de landbouw geen toekomst meer is. En zou je begrijpen dat bedrijfsopvolging niet langer vanzelfsprekend is.

Die stip aan de horizon die zegt dat het over tien- twintig jaar weer goed komt, is die stip ergens te vinden?

Er dient zich nu een nieuwe vraag aan:

Bestaat er iets dat dit allemaal overstijgt?

eerst even voorstellen

Jos

landschapontwikkelaar

natuurboer

lobbyist

voor de vruchtbare Aarde ;-)

Maar laat ik mij eerst even voorstellen

Ik ben begonnen als ontwerper. Ik ontwierp landschappen in de stad en platteland. Tuinen, parken, straten, pleinen, campings...

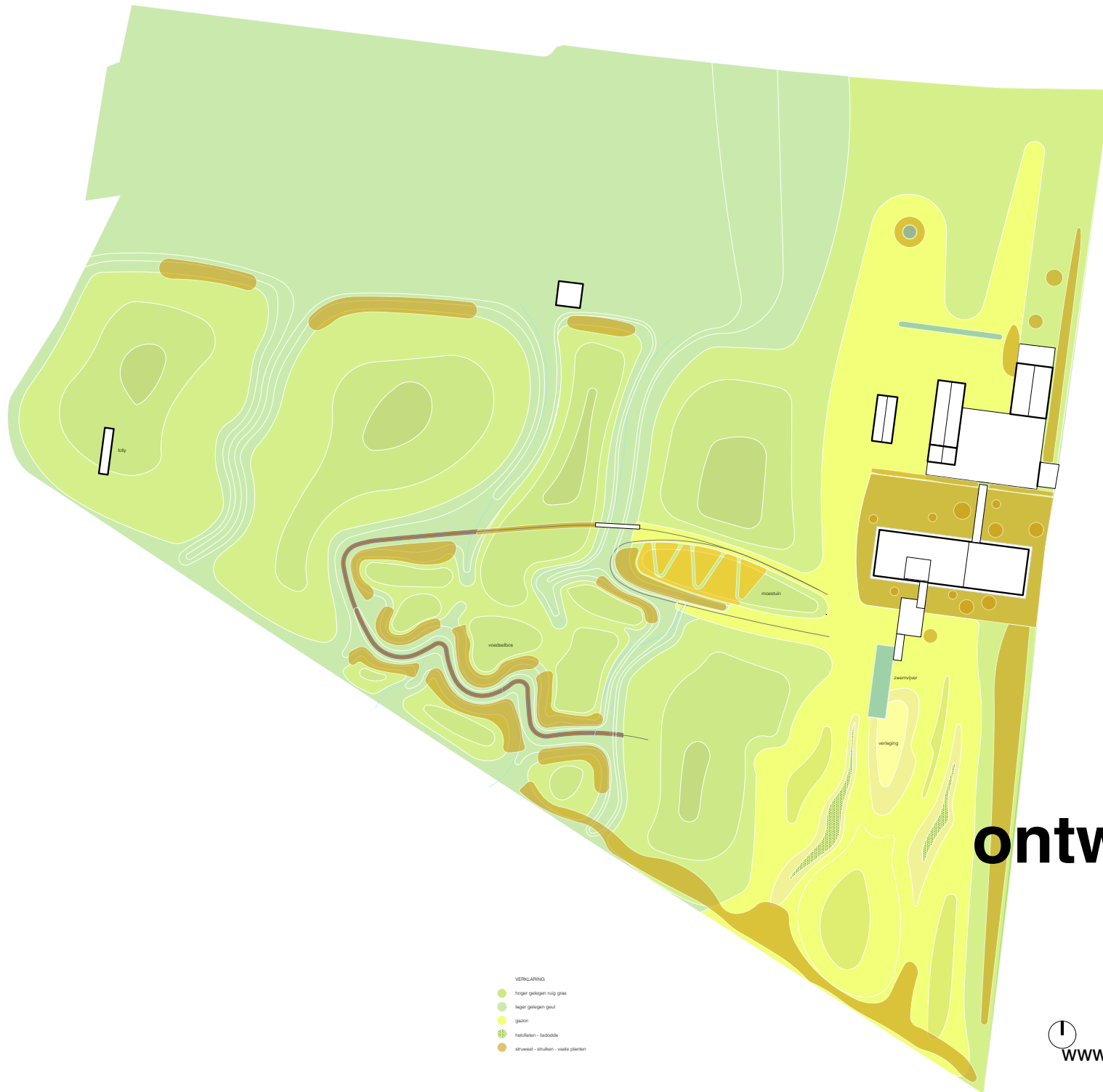
Ik kon nog zulke mooie ontwerpen maken, maar ik zag op een gegeven moment dat landschappen ecologisch aftakelen. Ook mijn eigen ontwerpen.

Ook de grote natuurgebieden in noord-, oost- en zuid Europa takelen af. Meer ruimte voor natuur betekent dus nog niet dat het met natuur weer goed komt.

Er was iets anders nodig: het gezond- en veerkrachtig maken van landschappen. Toen ben ik boer geworden. Ik was enorm gepakt door het werk van boeren zoals Joel Salatin en Mark Shepard en wat later is ook Ernst Götsch op mijn pad gekomen.

Nu ontwikkel ik landschappen waarin andere soorten in staat worden gesteld aan herstel mee te werken. Met name in agroforestry en voedselbossen, steeds met principes die uit de syntropische landbouw afkomstig zijn. Wij ontwikkelen nu ook syntropisch natuur-en groenbeheer.

Alles wat leeft staat klaar om met ons mee te werken. En ik zie dat hierin ook productie steeds meer toeneemt. Laat het samenwerken met natuur dan verdienmodel zijn.

- VERKLARING
- hoger gelegen ruig gras
  - lager gelegen gras
  - gras
  - heuvelen - iedobde
  - struik - struik - vaste planten

ontwerper

www.teamingwithlife.info

peren

pruimen

kweeperen

zwarte bessen

meidoornbessen

vijgen

perziken

walnoten

agroforestry

syntropische landbouw

landschapsherstel

11,7 pk trekker

JOS

DE MENS ALS NUTTIGE SOORT

HENK.film

**Bestaat er iets dat dit allemaal
overstijgt
?**

evolutie

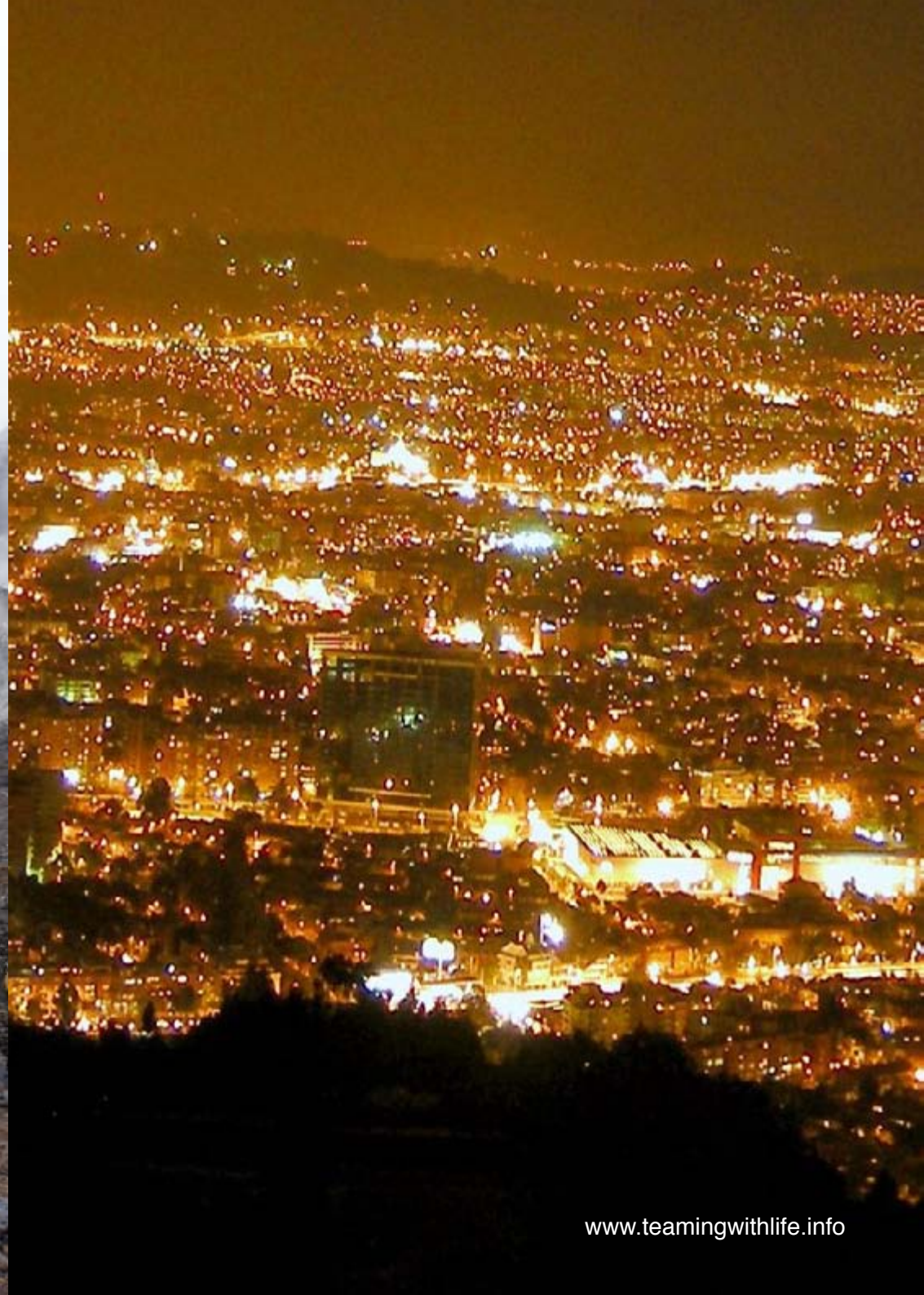

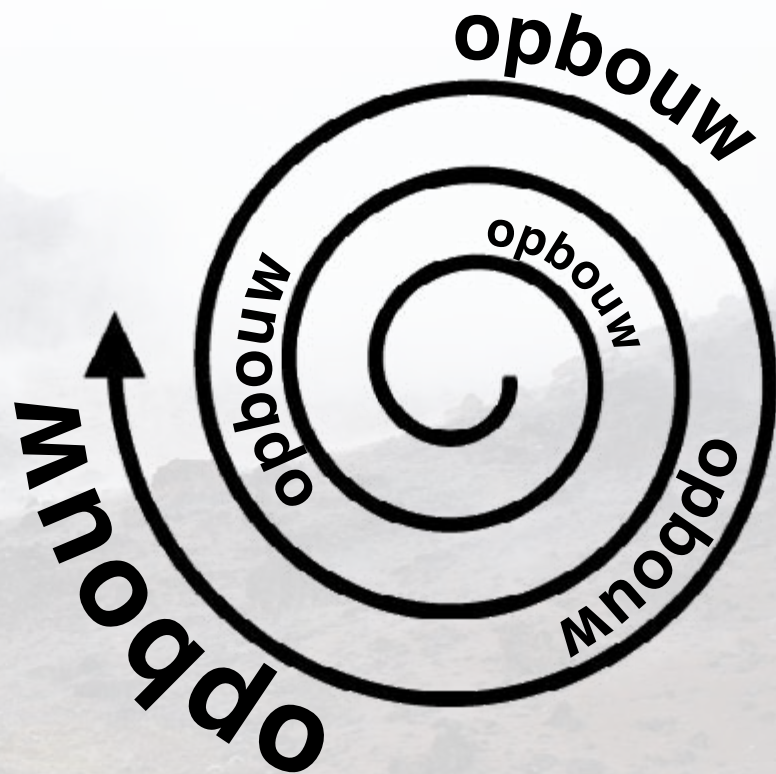

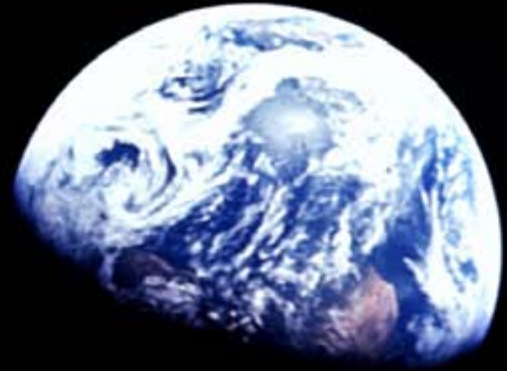

Wij zijn allemaal opgegroeid met het idee dat leven in gesloten circulaire patronen stroomt, in patronen van opbouw en afbraak. Een boom groeit en dan sterft de boom en dan is het weer voedsel voor een nieuwe boom en zo is het kringetje weer rond. En dit is hoe leven kan gedijen en dit is waarom kringlopen gesloten dienen te worden.

Maar wie naar deze foto's kijkt ziet grote verschillen tussen hoe de Aarde er miljarden jaren geleden uitzag en hoe de Aarde er nu uitziet, per saldo is er vooral sprake van opbouw. Er is (gedurende lange tijd) steeds meer leven bij gekomen, met daarin steeds meer voedsel en steeds meer natuurlijke grondstoffen, deze planeet is (gedurende lange tijd) steeds levendiger en steeds energiever geworden. Leven is in deze creaties steeds innovatiever en steeds succesvoller geworden.

Wanneer ik deze foto's in de kringloopgedachte plaats loop ik vast, ik zie alleen maar creaties.

Inplaats van kringlopen te sluiten is het dus veel efficiënter om cycli open te stellen en in staat te stellen ontvangend te zijn...

'Earthrise' - Bill Anders - NASA - Apollo 8-mission 1968

Het was 1968 toen astronaut Bill Anders deze foto naar de Aarde stuurde. Deze foto kreeg de naam 'Earthrise' en creerde een diepe tekening in het bewustzijn van de mensheid. "Dit is de enige planeet in het hele grote heelal waar leven mogelijk is. Deze planeet met dat flinterdunne laagje dat wij biosfeer noemen".

Dit was een begin in het opkomen van milieu activisme: "De natuur is kwetsbaar en dient beschermd te worden".

Ook kwam in 1972 de Club van Rome uit met het boek 'Limits to Growth':

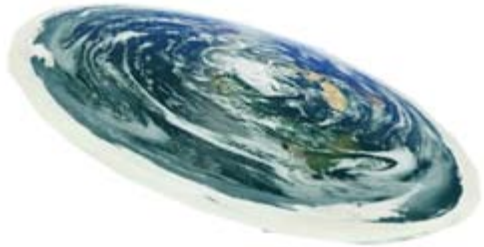
"We cannot have infinite growth on a finite planet,
it is as simple as that..."

plat

rond

plat

rond

accumulerend

vruchtbaar!

**deze planeet accumuleert van nature
(ophopend)**

of eigenlijk heel oud

nieuw paradigma

fertile!

***“We can ~~not~~ have infinite growth on a ~~finite~~ planet,
it is as simple as that...”***

- Jos Willemsen

wel!

Oneindige groei is ~~niet~~ mogelijk

Vergroten van de planetaire vruchtbaarheid

Is dit iets wat alles overstijgend is?

Is dit iets wat voor de landbouw een nieuw potentieel kan zijn?

En deze werkelijkheid is geen nieuw verhaal, het is een heel oud verhaal.

De tekenen hiervan zijn nog steeds te vinden in sporen die onze voorouders hebben achtergelaten. Bijvoorbeeld in de spiraalsymbolen die op onze Zeeuwse boeren hekken vereeuwigd zijn. Het laat een zon zien die zich afwikkelt en een Aarde die zich opwikkelt. Een zon die geeft en een Aarde die ontvangt en ophoopt.

Overal in de wereld is deze symbolisering terug te vinden in hekken, in plafonds, in constructies van gebouwen. Opdat wij het niet vergeten.

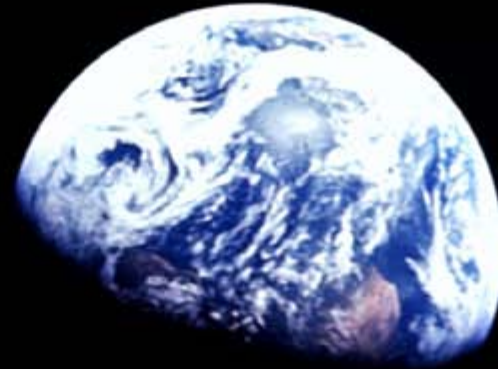
Walter Russell noemde materie gestold licht. David Bohm noemde materie gecondenseerd licht. Ik noem planten en dieren gekristalliseerd licht, of liever kristalliserend licht. Dat is pseudowetenschappelijk maar het helpt mij te begrijpen wat er werkelijk in levende systemen gebeurt. Hoe het ook zij, licht maakt niet zomaar het verschil met donker, licht is een creërend element.

In de kwantum fysica wordt al gezien dat golfjes zich als deeltjes kunnen gedragen, nu wij nog, nu de landbouw nog.

Mijn hoofd gaat duizelen wanneer ik bedenk hoeveel licht er nog naar ons onderweg is. Het potentieel waarin wij leven is werkelijk weergaloos groot...

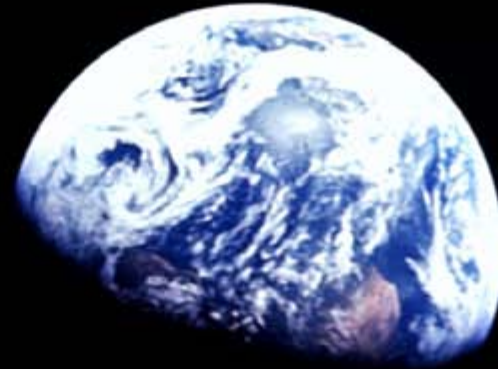
**Natuur,
kwetsbaar of juist super krachtig?**

**De Aarde,
gesloten of open en ontvangend systeem?**

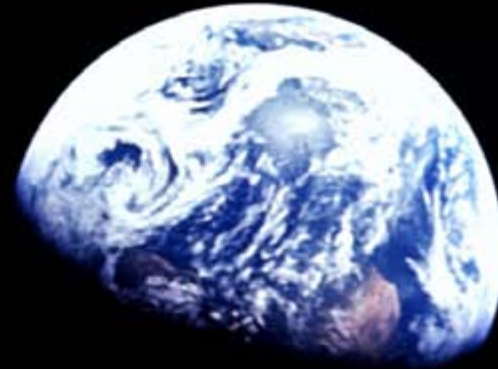

**Eten van voedsel
consumptie of (van nature) creatieproces?**

Uitwerpselen

laagwaardiger residu of hoogwaardiger product?

klimaatcrisis, stikstofcrisis

of zitten wij in een vruchtbaarheidscrisis?

Deze planeet wordt steeds minder vruchtbaar

- Daardoor ontstaat opwarming*
- Daardoor uitstoot van emissies*

**Leven wij met een aantal aannames die niet kloppen?
Ik denk het wel.**

**Komen wij voort uit kwetsbaarheid of komen wij voort uit kracht?
Natuur is weliswaar steeds meer ontwricht maar is van nature super krachtig.**

**Is de Aarde werkelijk een gesloten systeem, of is ze ontvangend en creërend?
Al die creaties zijn niet mogelijk wanneer ze gesloten zou zijn.**

**Zijn al die creaties ontstaan ondanks het eten door al die soorten die hier leefden
of dankzij het eten door al die soorten die hier leefden? Ik denk dankzij.
Het eten van voedsel is een creatieproces. Door hoogwaardige transformatie
(spijsvertering) groeien planten beter en ontstaat hoogwaardige accumulatie (foto-
synthese).**

**Is kringlopen sluiten de meest efficiënte productiewijze? Het is veel efficiënter
cycli open te stellen en in staat te stellen ontvangend te zijn.**

**Hebben wij een klimaatcrisis of hebben wij een vruchtbaarheidscrisis?
Hebben wij een stikstofcrisis of hebben wij een vruchtbaarheidscrisis?
Deze planeet wordt steeds minder vruchtbaar en daardoor verandert het klimaat
en daardoor worden steeds meer emissies uitgestoten.**

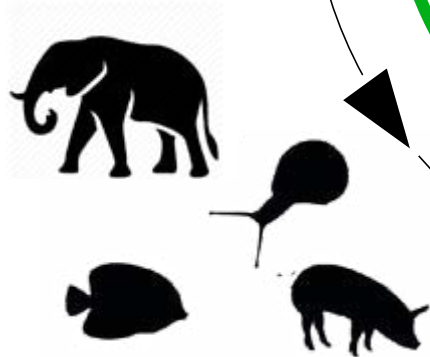

*de zon als
voedende bron
explosie*

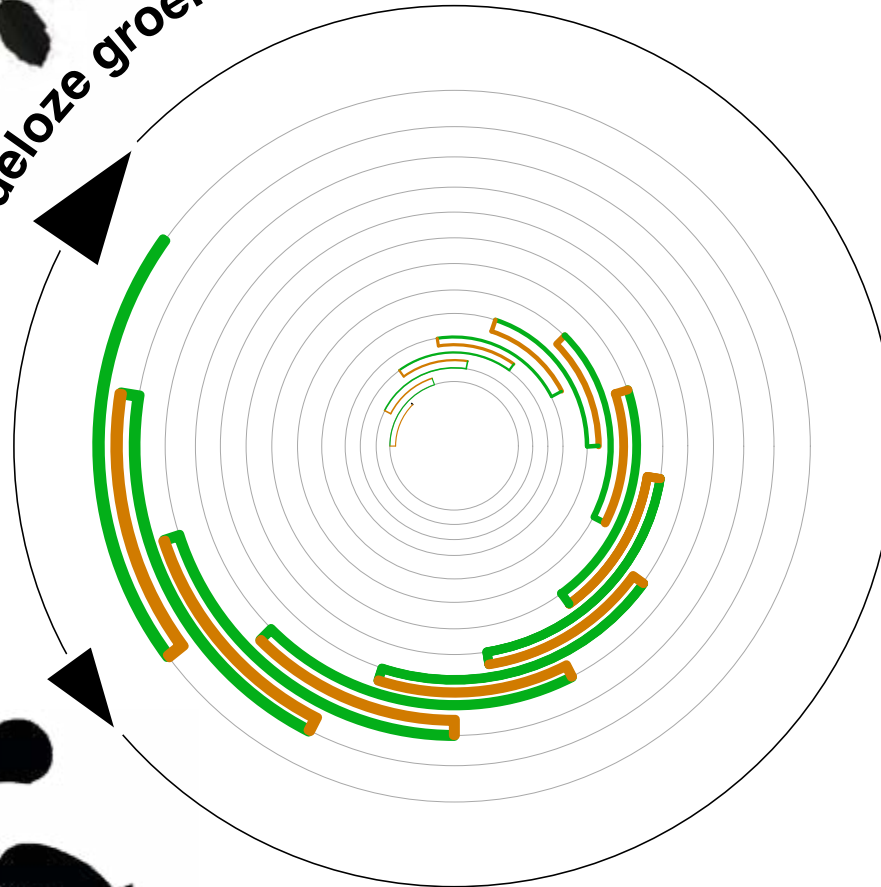

fotosynthese

spijsvertering

eindeloze groei

Accumulerende cycli

ophopend door fotosynthese & spijsvertering

*de biosfeer als ophopend weefsel
implosie*

sustainability

ge-dijend

createability

uit-dijend

regeneratie

vruchtbaar!

Verduurzamen:

minder vervuilen

minder CO2 uitstoten

minder stikstof uitstoten

minder energie ver-bruiken

minder grondstoffen ver-bruiken

minder consumeren

minder transporteren

minder bemesten

minder ..

Verduurzamen:

minder vervuilen

minder CO2 uitstoten

minder stikstof uitstoten

minder energie ver-bruiken

minder grondstoffen ver-bruiken

minder consumeren

minder transporteren

minder bemesten

minder ..

Verduurzamen:

minder vervuilen
minder CO2 uitstoten
minder stikstof uitstoten
minder energie ver-bruiken
minder grondstoffen ver-bruiken
minder consumeren
minder transporteren
minder bemesten
minder ..

Verduurzamingsyndroom

toenemende schaarste

Verduurzamen:

minder vervuilen
minder CO2 uitstoten
minder stikstof uitstoten
minder energie verbruiken
minder grondstoffen verbruiken
minder consumeren
minder transporteren
minder bemesten
minder ..

toenemende schaarste

steeds meer verschonende productie
steeds meer CO2 opnemen
steeds meer stikstof opnemen
steeds meer energie gebruiken en ophopen
steeds meer grondstoffen gebruiken
steeds meer leven creëren
steeds meer lokale productie
steeds meer ecosysteemprocessen
steeds meer biodiversiteit
steeds meer klimaat adaptatie
steeds meer gezondheid
steeds meer vertrouwen
en misschien zelfs steeds meer vrede
en steeds meer liefde x! ;-)

*toenemende vruchtbaarheid en
toenemende productie*

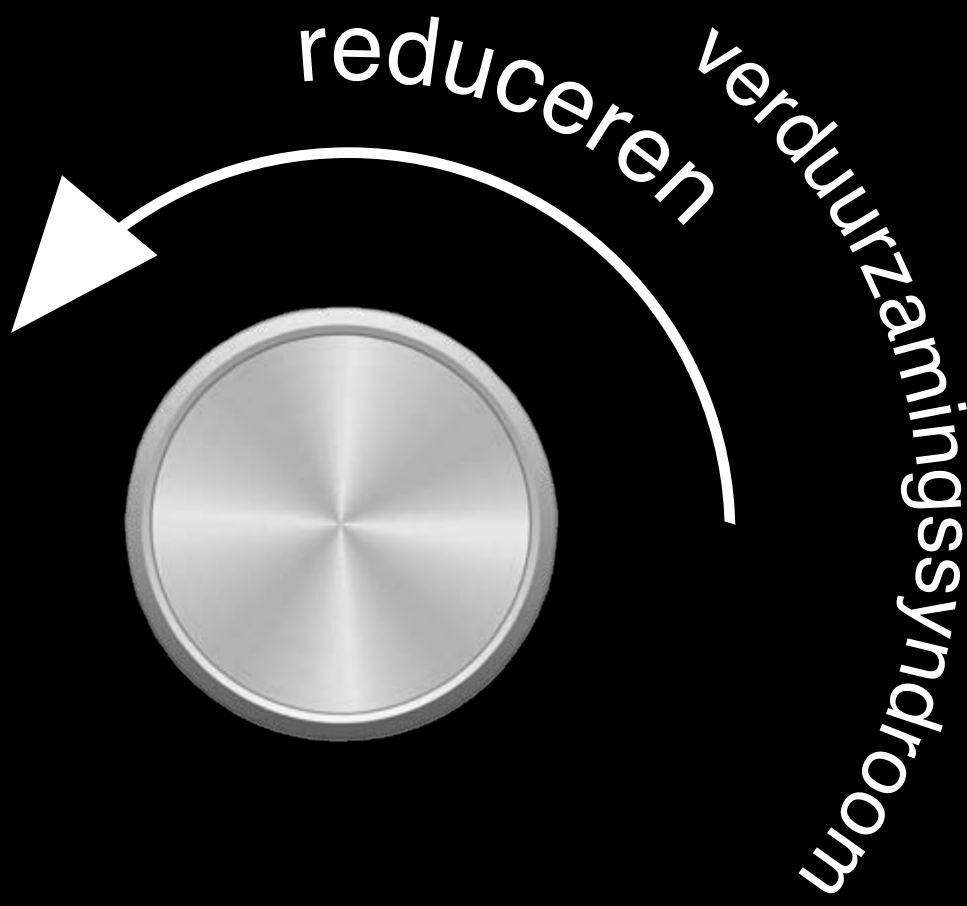

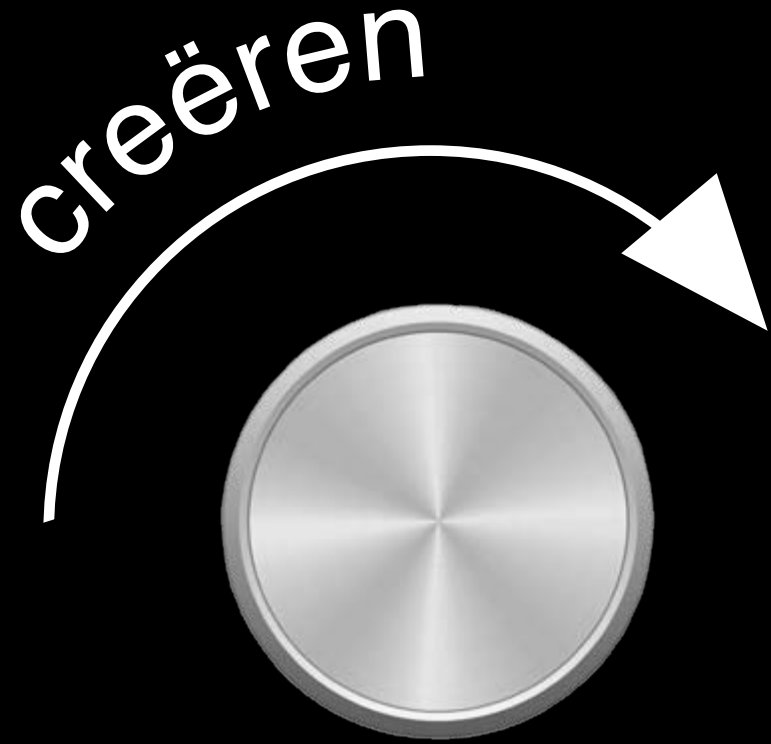
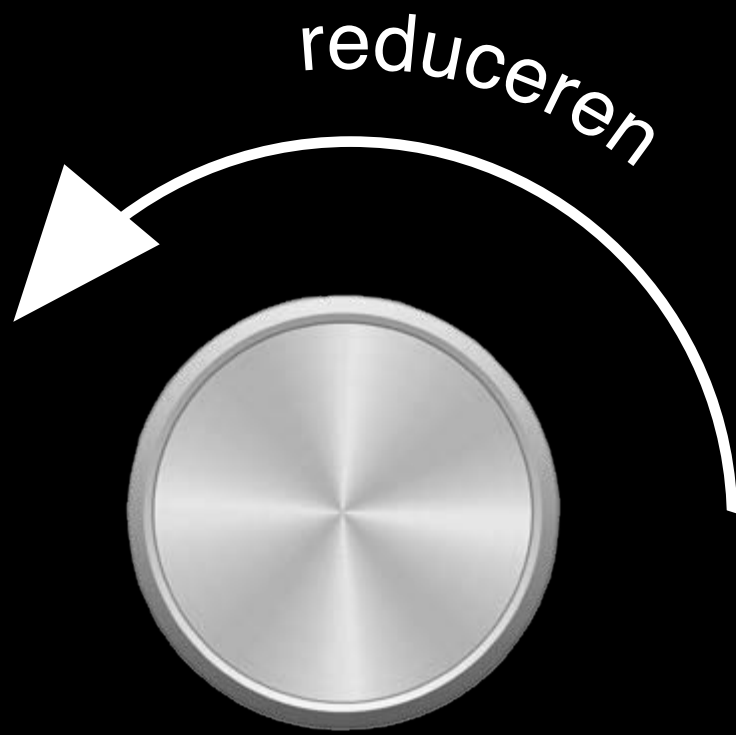
Verduurzamen, we doen heel veel om onze negatieve impact te verkleinen. Maar per saldo is de impact nog steeds negatief en per saldo kost dit ons ook heel veel geld. Ik noem dit het verduurzamingssyndroom; Denken goed te doen maar per saldo bijdragen aan een oplossing die kleiner is dan het probleem.

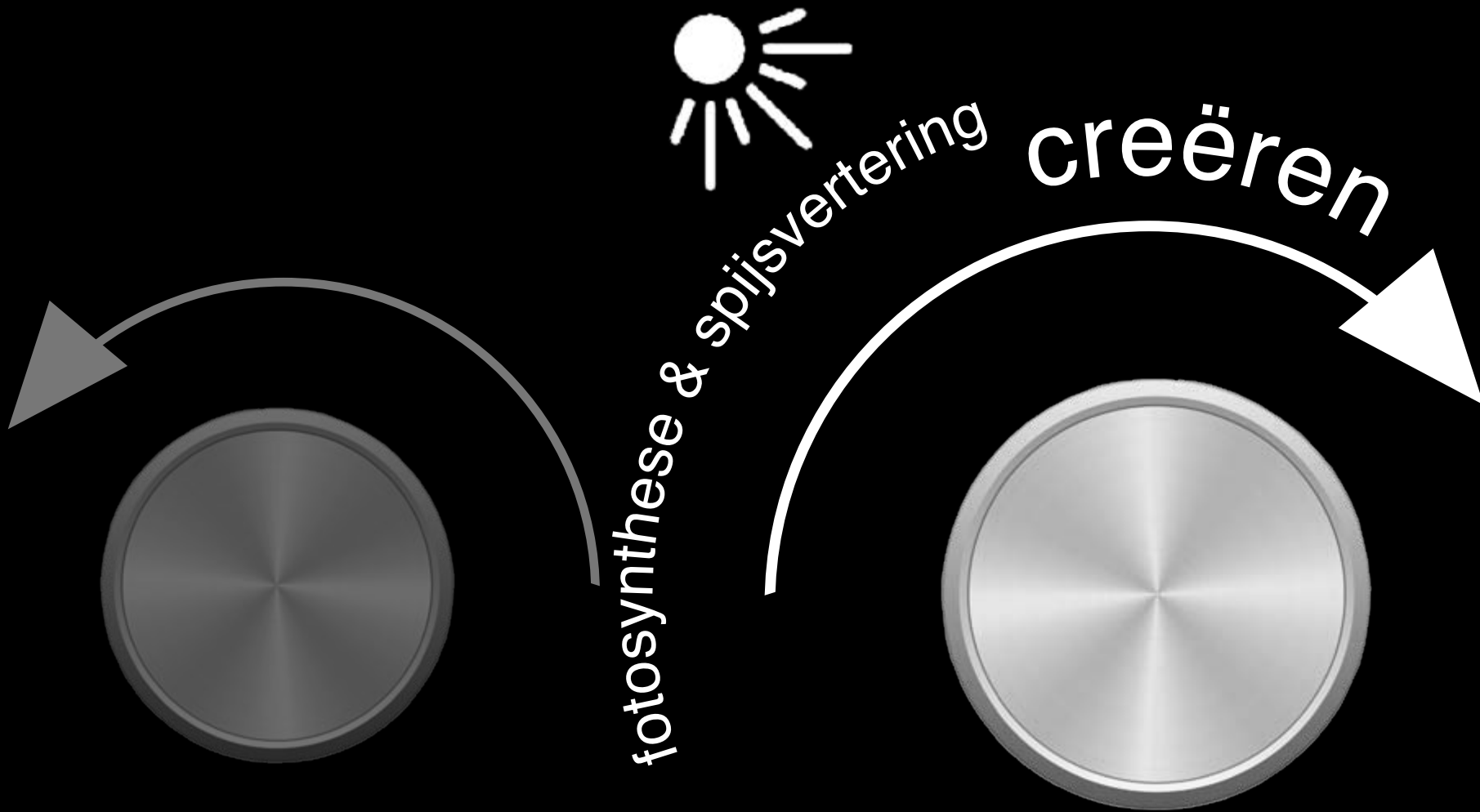
Maar in plaats van minder slecht kunnen wij ook meer goed doen. Wanneer we dat gaan doen stellen wij andere soorten in staat steeds talrijker te worden en stellen we hen in staat met ons mee te werken. Wij kunnen dan accumulerende cycli creëren. Cycli die gevoed door de zon steeds groter en productiever worden.

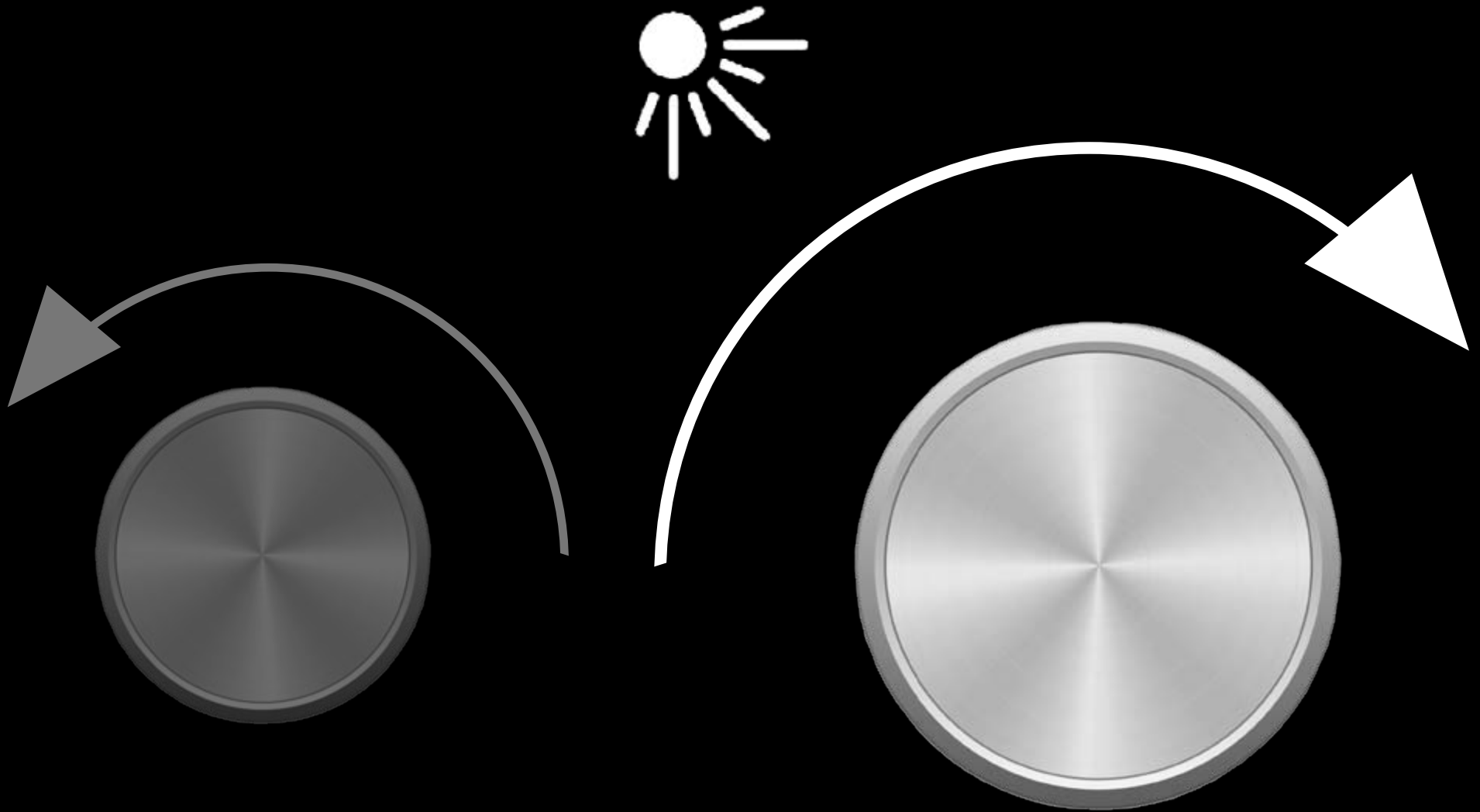
Wanneer dat gebeurt creëren wij oplossingen die groter zijn dan het probleem. Wanneer we dat gaan doen stellen wij mensen in staat om hier geld mee te verdienen.

Op deze wijze kunnen GLB gelden meerdere keren ten gelde worden gemaakt. Omdat het zo niet één keer bijdraagt aan het verminderen van de negatieve impact maar geïvesteerd wordt in levende systemen. Waardoor geld (waarde) zich voortplant en gaat werken. In patronen van keer op keer en patronen van meer en meer...

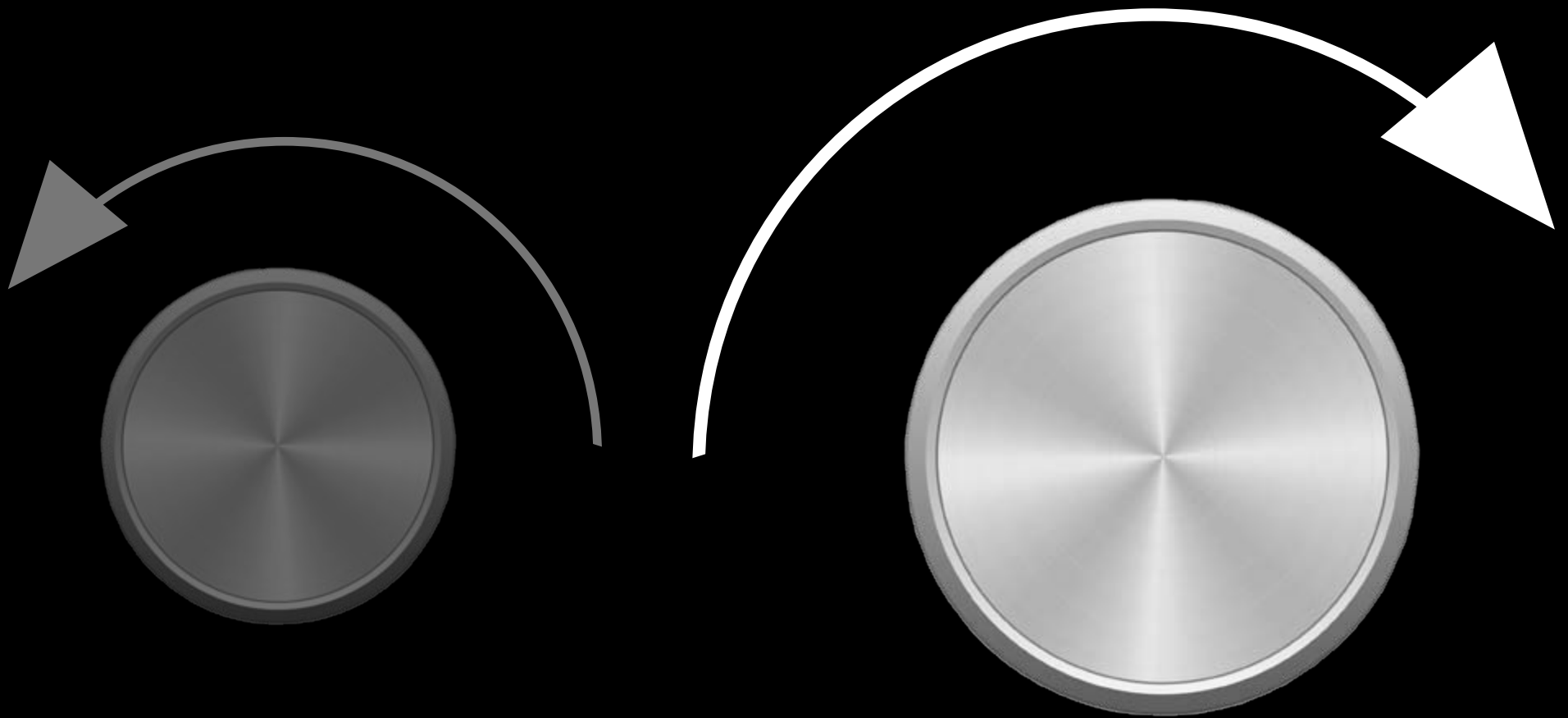

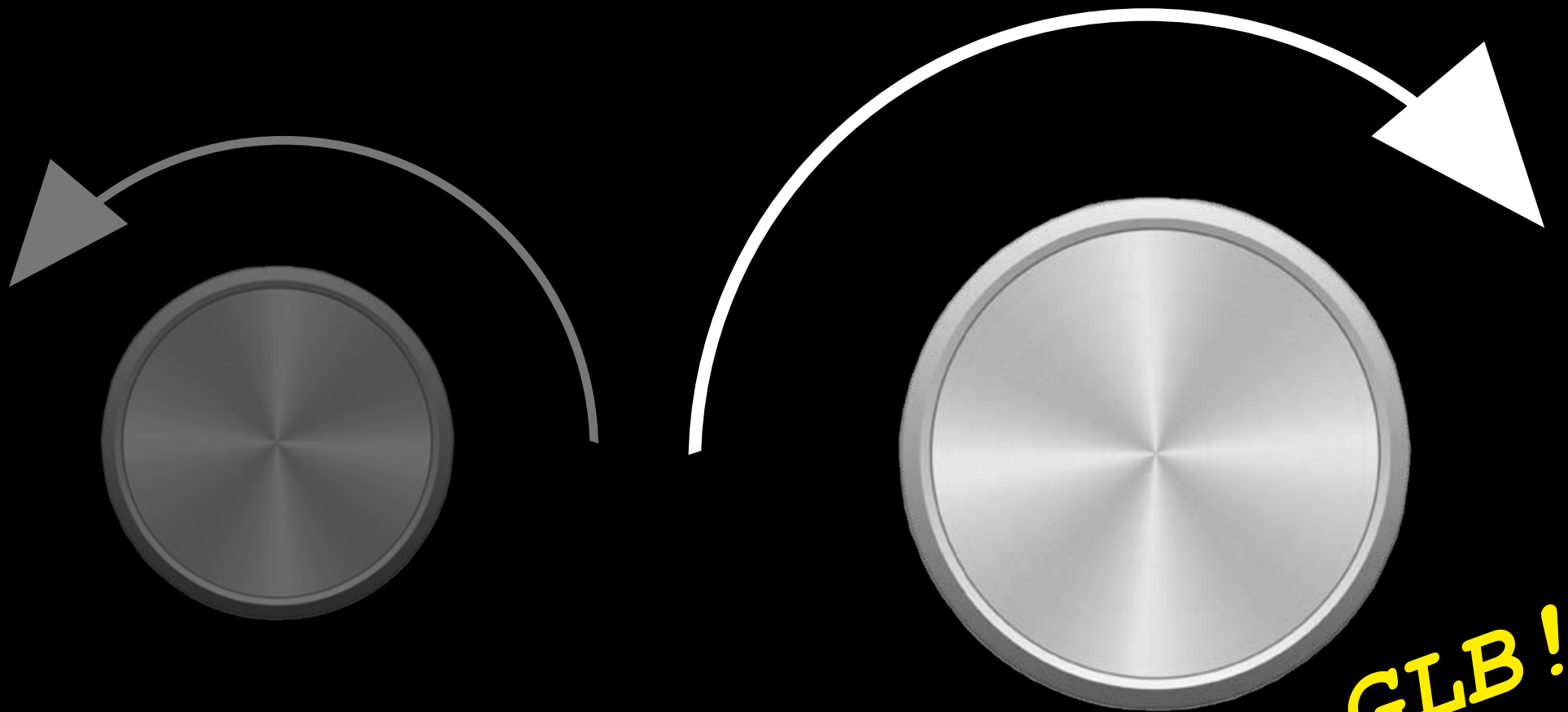

***planten, dieren, schimmels en
bacteriën in staat stellen
hieraan mee te werken***

***boeren in staat stellen hierin
succesvol te zijn***

GLB!

***boeren in staat stellen hierin
succesvol te zijn***

landbouw
voedsel voor mens en dier

landbouw *én de Aarde*
voedsel voor mens en dier

voedsel voor de mens

*appels
peren
pruimen*

voedsel voor de Aarde
mulch

A photograph of a field with young trees and a line of trees in the background. The field is filled with green grass and some taller plants. In the background, there is a line of trees, including some tall, thin trees and some shorter, denser trees. The sky is overcast and grey.

*talenten:
populier
wilg*

*fotosynthese
biomassa*

*talenten:
venkel
kardoen
klis*

hydrologie

A photograph showing two brown cows in a grassy field. The cow in the foreground is eating from a large pile of green, leafy branches. The cow in the background is also eating from the same pile. The text is overlaid on the left side of the image.

*talenten:
runderen*

*spijsvertering
voedsel voor de Aarde*

*talenten:
wormen
microleven*

*spijsvertering
voedsel voor de Aarde*

A close-up photograph of a person's hand holding a large, irregular clump of soil. The soil is a light brownish-grey color and appears to be composed of fine particles, possibly sand or silt, with some larger clumps. The hand is positioned in the upper center of the frame, with fingers visible. The background is a dark, rich soil with some green grass blades and dry straw. The word "voor" is written in white, bold, sans-serif font across the middle of the soil clump.

voor

na

createability
eindeloze groei

Transitie:

Van productie met *beperkte* natuurlijke hulpbronnen,

naar productie met *onbeperkte* natuurlijke creatiepatronen

creatie!

Het eten van voedsel is van nature ~~consumptie~~

Met hulp van andere soorten

kunnen wij deze wereld steeds rijker eten.

Voor de landbouw is dit een weergaloos groot potentieel!

Jos Willemsen - teamingwithlife.info

Transitie:

**Van de Aarde als gesloten systeem begrijpen
Naar de Aarde als openstellend, ontvangend en accumulerend
systeem begrijpen. Wij worden van nature geholpen!**

**Van produceren met beperkte natuurlijke hulpbronnen
Naar produceren met onbeperkte natuurlijke creatiepatronen**

**Van kringlopen (proberen te) sluiten
Naar aan vruchtbaarheid bijdragen / aan natuurlijke creatie-
patronen bijdragen: - oogsten en ophopen**

**Van het eten van voedsel als consumptie
Naar het eten van voedsel als creatieproces**

**Van co-existence - ge-dijende biosfeer
Naar co-creation - uit-dijende biosfeer**

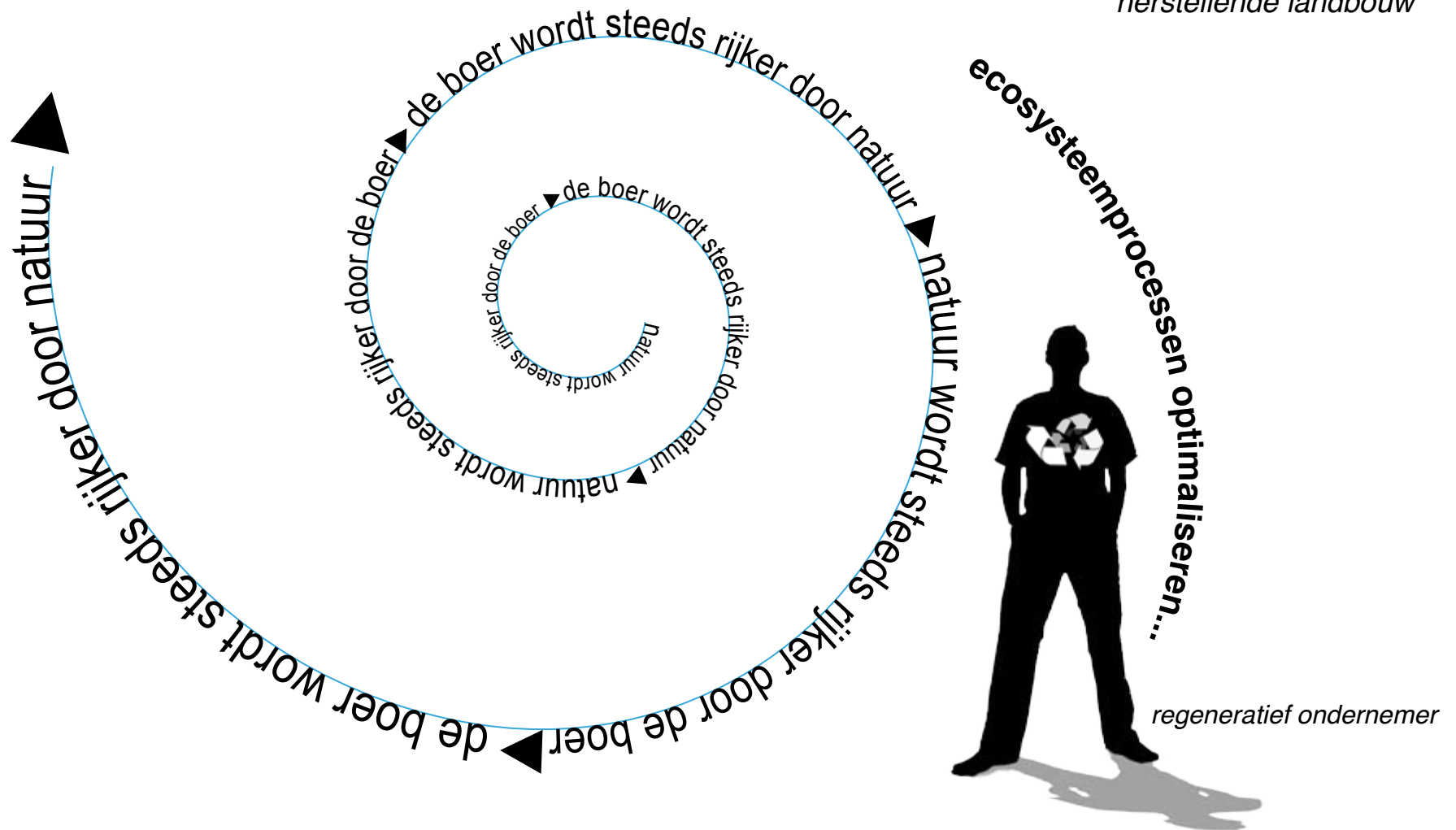
**Van rentmeesterschap (oppassen, behouden)
Naar hoederschap (opstuwen, aanwakkeren, voeden)**

**Van land sparing en land sharing
Naar land nourishing**

het nieuwe boeren

herstellende landbouw

Herstellende landbouw: De boer werkt voor natuur en natuur werkt voor de boer en zo wordt het geheel steeds rijker..

Deze presentatie uitgebreider meemaken in een 1 uur durende webinar met Q&A?

Donderdag 2 juli 2026 19.00 uur door Jos Willemsen

Registreer bij meedoen@teamingwithlife.nl o.v.v. “Webinar toekomst voor de landbouw”

Zomerkamp syntropische landbouw met Jos Willemsen

<https://www.boereninhetbos.shop/zomerkamp-regeneratieve-landbouw.html>

Meer lezen, beluisteren en zien

<https://www.teamingwithlife.info/media>

Jos als keynotespeaker of adviseur

<https://www.teamingwithlife.info/contact>

“Het potentieel waarin wij leven is weergaloos groot” - Jos Willemsen